

того, отъ имени котораго уцѣлѣли три первыя буквы НАІ; детали изображенія обычны на триптихахъ, относимыхъ преимущественно къ XI вѣку; 4) миниатюрный эмалевый образокъ евангелиста Марка, одинъ изъ рѣдкихъ памятниковъ византійской перегородчатой эмали.

Въ библиотеку Института поступило за 1907 годъ покупкою, въ обмѣнъ и пожертвованіемъ 460 новыхъ названій и 1081 томовъ, что съ прежней наличностью составило 18366 книгъ, брошюръ и плановъ при 7483 названіяхъ.

Въ собраніе рукописей поступили три грамоты константинопольскихъ патриарховъ; бумажный списокъ XVIII вѣка Синтагмы въ пересказѣ іеромонаха Іакова изъ Янины съ приложеніями; и наконецъ бумажный же сборникъ нравоучительныхъ статей для юношества, составленный нѣкіимъ Михаиломъ Левкополитомъ въ 1798 г. Кромѣ изданныхъ статей сборникъ содержитъ не напечатанныя, насколько удалось выяснитъ, эпиграммы Георгія Коресси, извѣстнаго въ исторіи полемики противъ Латинянъ современника Льва Аллациа, XVII вѣка.

3. РАЗНЫЯ СВѢДѢНІЯ.

† Δημήτριος Βικέλας.

Εἰς τὴν Κηφισίαν, τὸ σύσκιον καὶ μυροβόλον πρόστασιον τῶν Ἀθηνῶν, τὴν 7/20 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου «μαζὶ μὲ τὰ στερνὰ τοῦ ἡλίου χρώματα» ἔβυσε μία ἀπὸ τὰς ἐπιφανεστέρας, τὰς πλέον εὐγενικὰς καὶ ἰδεολογικῶς κατ' ἐξοχὴν θαλλούσας ἑλληνικὰς μορφάς, ὁ Δημήτριος Βικέλας. Μακρὰ καὶ πολυώδυνος νόσος, καθ' ἣς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κατορθώσῃ τι ἢ Ἐπιστήμη, ἐπήνεγκεν ἡρέμα τὴν εἰμαρμένην τύχην εἰς τὸν ἀβρὸν ἑλληνα λοχότηχην, τὸν ἐνθερμον φίλον καὶ ἐργάτην τῶν βυζαντιακῶν σπουδῶν.

Ὁ Δημήτριος Βικέλας ἐγεννήθη τῇ 15 φεβρουαρίου 1835 ἐν Ἐρμούπολει τῆς Σύρου. Πόρρωθεν ὅμως ἦτο καὶ οὗτος Μακεδὼν καὶ δὴ ἐκ Βερροίας, ὅπου ὁ πατρικὸς αὐτοῦ οἶκος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων. Ἀποπερατώσας ἐν Ἑλλάδι τὰς σπουδὰς τοῦ ἡκροάσατο ἔπειτα ἀνωτέρων μαθημάτων ἐν τῷ University College τοῦ Λονδίνου, ὅπου παρέμεινε ἀπὸ τοῦ 1852—1874 ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐμπορίαν, πλὴν ὅμως κομψῶς θεραπεύων ἐκ παραλλήλου τὸν ἐμπολαῖον καὶ τὸν λόγιον ἅμα Ἑρμῆν. Μετὰ ταῦτα ἐγκατασταθεὶς ἐν Παρισίοις ὑπῆρξεν ἐκεῖ ἐκ τῶν ἐνεργωτέρων μελῶν τῆς Association pour l'encouragement des études grecques en France, πολλάκις ἅμα ἀντιπροσωπεύσας τὴν πατρίδα του ἐν διαφόροις φιλολογικαῖς συνεδρίοις. Αὐτόθι, ἐν Παρισίοις, ἐγένετο τῷ 1894 πρόεδρος τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, κατ' ἐξοχὴν ἐργασθεὶς διὰ τὴν ἀναβίωσιν αὐτῶν καὶ διὰ τὸν ἐπιτυχὴ ἔορτασμὸν τῶν πρώτων τοιούτων ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1896. Ἐκτοτε ἐγκατασταθεὶς μονίμως ἐν τῇ ἑλληνικῇ πρωτεύουσῃ διετέλεσεν ἀπὸ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ θανάτου του πρόεδρος τοῦ Συλλόγου πρὸς διά-

δοσιν ὠφελίμων βιβλίων—τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἰδρυτῆς καὶ ἡ ψυχὴ, τοῦ συλλόγου δῆλον ὅτι ἐκείνου, ὅστις ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον συνετέλεσε τὰ μάλιστα πρὸς ἐκλαίξεισιν διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων, ἐκδούς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ὀλίγα δημοσιεύματα σχετιζόμενα πρὸς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα.

Ὁ Δημήτριος Βικέλας ἤρξατο γράφων ἤδη ἀπὸ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Ἐκ τῶν διαφόρων μεταφραστικῶν καὶ λοιπῶν λογογραφικῶν αὐτοῦ ἔργων μνημονευτέα ἐνταῦθα: Ἐσθῆρ, τραγωδία Ῥακίνα καὶ διάφορα ποιήματα (ἐν Ἐρμουπόλει 1851). Στίχοι (ἐν Λοιδίῳ 1862, β' ἔκδοσις ἐν Ἀθήναις 1885). Ἐκ τῆς ποιητικῆς ταύτης συλλογῆς ἱκανὸν μέρος μετεφράσθη γαλλιστί, ἰταλιστί, ἀγγλιστί καὶ γερμανιστί. Λουκῆς Λάρας, τὸ περιήρημον νεοελληνικὸν διήγημα, εἰλημμένον κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς πραγματικότητος: ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις τῷ 1879, δ' ἔκδοσις αὐτοῦ τῷ 1892 αὐτόθι μετ' εἰκόνων ὑπὸ Θ. Ῥάλλη. Τοῦ Λουκῆ Λάρα ἔχομεν μεταφράσεις εἰς 15 εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Διηγήματα (ἐν Ἀθήναις 1887, β' ἔκδοσις αὐτόθι 1897 μετ' εἰκόνων ὑπὸ Ῥάλλη) δημοσιευθέντα κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ πρῶτον ἐν τῇ φιλολογικῇ Ἑστίᾳ, μεταφρασθέντα γαλλιστί καὶ ἀγγλιστί, τινὰ δὲ καὶ γερμανιστί, ἰσπανιστί καὶ σερβιστί. De Nicopolis à Olympia (Paris 1885), ὅπερ ἐξεδόθη καὶ ἑλληνιστί (ἐν Ἀθήναις 1886). Διαλέξεις καὶ Ἀναμνήσεις (αὐτόθι 1893). Ὁ μέγας Γαλεῦτος κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἰσπανικοῦ Echegatory (αὐτόθι 1893). Σαικσπεϊροῦ δράματα: Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα, Ὁθέλλος, Βασιλεὺς Ἀθρ, Μάκβεθ, Ἄμλέτος, Ἐμπορος τῆς Βενετίας (γ' ἔκδοσις ἐν Ἀθήναις 1896) κλ. κλ. Αἱ ἀριστοτεχνικαὶ μεταφράσεις τῶν Σαικσπεϊριανῶν δραμάτων ὑπὸ τοῦ νεκρολογουμένου εἶναι αἱ πρὸ παντὸς καταστήσασαι γνωστὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον τὸν ὑπέροχον τραγικόν.

Ἰδιαιτάτα μνημονευτέα τὰ δημοσιεύματα ἐκεῖνα τοῦ κοιμηθέντος λογίου, τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὰ βυζαντινὰ πράγματα:

1. Οἱ τελευταῖοι τῶν Παλαιολόγων. Ἐν τῇ Πανδώρα, φυλ. 241 (τῇ 1 Ἀπριλίου 1860). Ἀνεδημοσιεύθη ἐν ταῖς Διαλέξεσι καὶ Ἀναμνήσεσι σ. 432 κ. ἔ.

2. Περὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ἐν Λοιδίῳ 1871 (Πρβλ. Διαλέξεις καὶ Ἀναμνήσεις σ. 100 κ. ἔ.). Ἐξάιρετον διὰ τὴν ἐποχὴν του.

3. Περὶ Βυζαντινῶν μελέτη. Ἐν Λοιδίῳ 1874. Στοχαστικώτατον βιβλίον δι' οὓς χρόνους ἐξεδόθη.

4. Sur une traduction néo-hellénique de Prométhée et sur la métrique contemporaine. Ἐν τῷ Annuaire de l'Associat. pour l'encourag. des ét. gr. Τόμ. IX (1875), σ. 97 κ. ἔ.

5. Sur la nomenclature moderne de la faune grecque. Αὐτόθι τόμ. XII (1878), σ. 208 κ. ἔ.

6. W. Wagner, Trois poèmes grecs du moyen âge. Ἐν Βερολίῳ 1881. Ἐκ τῶν καταλοίπων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Wagner ἐξεδόθησαν μετ' εἰσαγωγῆς τὰ τρία ταῦτα ποιήματα ὑπὸ Βικέλα, ὅστις ποικίλως τὰ μάλιστα εἶχε φανῆ ἐπικουρικὸς πρὸς τὸν Wagner ἐργαζόμενον περὶ τὴν μεσοχρόνιων ἡμῶν φιλολογίαν. Σημειωτέον ὅτι διάφορα ἀπόγραφα δημῶδων καίμωνων φιλοποιηθέντα ὑπὸ Wagner ἐκ διαφόρων κωδικῶν περιῆλθον μετὰ τὸν θάνατον

ἐκείνου εἰς τὸν Βικέλαν, ὅστις μέγα μέρος αὐτῶν κατέθηκεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν (Πρβλ. Ἰωάν. καὶ Ἀλκ. Σακκελίωνος Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1892, σ. 235, ἀριθ. 1289).

7. La Grèce byzantine et moderne. Ἐν Παρισίοις 1893. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου τὰ πλείστα ἐξεδόθησαν ἀγγλιστὶ κατὰ μετάφρασιν τοῦ Lord Bute ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Seven essays on Christian Greece.

Οὕτω δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς ὀλίγας λέξεις ἡ φιλολογικὴ δρᾶσις τοῦ ἀπελθόντος εἰς τὴν αἰωνιότητα λογίου. Ἄλλ' ἡ περὶ τὰ γράμματα δρᾶσις τοῦ Δημητρίου Βικέλα συνεπληροῦτο διὰ τῆς καθημερινῆς αὐτοῦ διατριβῆς περὶ τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὰ ἔθνη καλούμενα ἐν Ἑλλάδι ζητήματα, καθ' ὅσον ἀκαταπόνητος καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μετεῖχε καὶ πρόιστατο πλείστων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἀγαθοεργῶν καθιδρυμάτων, ἅτινα δικαίως θρηνοῦν τὴν ἀπόλειπναι του καὶ εὐγνώμονα ἔσασί θὰ εὐλογοῦν τὴν μνήμην του.

Ἐν Ἀθήναις.

Δρ. Νίκος Ἀ. Βέης.

Знаменитый канонистъ А. С. Павловъ.

БЮГРАФИЯ И УЧЕННЫЕ ЕГО ТРУДЫ.

(Κὺς δεσятилѣтію его кончины посвящается его памяти †)

«Не дамъ сна очамъ своимъ и въждамъ
своимъ дреманіямъ.»

(Псал. 131).

«Люди умирають; дѣла ихъ остаются.»

Осенью (16 августа) 1908 года исполнилось десятилѣтіе со дня кончины известнаго русскаго ученаго, одного изъ талантливейшихъ профессоровъ Московскаго университета, Алексѣя Степановича Павлова. Покойный А. С. Павловъ сдѣлалъ такъ много для русской науки, вообще, и для науки каноническаго и греко-римскаго права, въ частности, что десятилѣтіе его смерти не должно быть обойдено молчаніемъ.

Въ самомъ дѣлѣ, кто изъ русскихъ ученыхъ не зналъ имени Алексѣя Степановича Павлова? Кто изъ лицъ, хотя бы одинъ только разъ видѣвшихъ его, не помнитъ этого величаваго старца, съ тонкими и строгими чертами лица, съ горѣвшими до конца жизни юнымъ блескомъ глазами, съ громкою, нѣсколько замедленною, рѣчью, постоянно поглощеннаго интересами науки, или, какъ говорили про него, еще въ бытность А. С. преподавателемъ Казанской Духовной Академіи, студенты, его слушатели, постоянно «зараженнаго научными новостями»? Это былъ жрецъ науки,